

Por: Javier Fernández Soutullo

A HISTORIA DA INDUSTRIA CONSERVEIRA NAS RÍAS BAIXAS

O fenómeno migratorio dos cataláns cara ás terras de Arousa diversificábase nas máis variadas actuacións.

Apartires da súa chegada cara o ano 1,760, estes sempre eran os protagonistas da vida económico-social dos nosos pobos. As súas actividades económicas ou de negocio pasaban desde a venda de xabóns, comercialización de viños e licores procedentes da súa terra, negocios de préstamo, etc.

Antiga salgazón do Carreiro

infraestrutura comercial, pois a salgazón era unha das producións galegas máis importantes séculos atrás.

As paraxes máis valoradas eran as vilas e portos con tradición nese tipo de actividades. Estas poboacións convertéronse nos centros neuráxicos do asentamento catalán e nelas establecéronse os fomentadores.

A maioría das factorías ocupaban soares de entre 700 e 1.000 metros cadrados. Estes almacéns edificábanse a pé de mar, en enseadas abrigadas e de doado acceso a pequenas embarcacións; nalgúns casos, é a fin de axilizar as manobras, construíanse pequenos peiraos de atraque inicialmente de madeira e máis tarde de pedra.

Estes almacéns son sempre de planta liña, formando un patio de columnas interior de xeito rectangular e dimensións variables pero nunca cadrados. Á marxe das factorías, que se atopaban con asiduidade

Xa que logo, erixíanse nos promotores da industria do salgazón. Neste sentido a multitude de salgazóns que aínda se conservan e os vestixios dos que se arruinaron, co paso dos anos, son fieis testemuñas, daquela próspera actividade, que hoxe en día desemboca nas actuais industrias conserveiras da comarca.

Os seus inicios limitáronse á compra de sardiña para o método xa tradicional galego de prensado, do que os primeiros pasos foron sempre dos nosos antepasados. Pero estes non chegaron nunca a investir e a desenrolar técnicas de produción, ampliación de factorías, ...

Unha vez rematada a Guerra da Independencia, prodúcense xa asentamentos cataláns de relativa importancia, o que directamente nos conduce a unha mellora e ampliación dos salgazóns que se estenden polas radas e enseadas das Rías Baixas.

Os lugares non eran elixidos ó azar, senón que se buscaba antigos enclaves onde xa existira unha

Antiga salgazón "A Barcelona"

CRUZ PEREZ HERMANOS, S.A.

Cruzmar

FABRICANTES DE CONSERVAS DE PESCADOS

C./ Rosalia de Castro, 4 - Teléfs.: 986 310 075 - 986 310 066

Apartado 5 - Fax: 986 313 580

36959 MOAÑA (Pontevedra - España)

construídas en pedra de cantería rústica, atopábase unha vivenda anexa, que eran os apousentos privados do fomentador, onde residía coa súa familia. Na ala oposta a estes, atopábanse os talleres e o almacén do sal: o alfolín. Alí canalizábanse os depósitos construídos en pedra de cantería e encaixados no chan cubertos con táboas de madeira.

Un destes enchíase con auga e graxas de peixe chegada dende as presas e o outro de saín. Os dous depósitos estaban conectados entre si e provistos dun enxeñoso sistema de

apoiados nun travesero e eran numerados para leva-lo control da produción.

A finais do século XIX optouse por reduci-las medidas dos lagares e incluso comezaron a construírse en ladrillo macizo. O deseño e reparto da estrutura interior dun salgazón estaba feito cunha mentalidade de absoluto control da produción fabril.

Dende a vivenda, xeralmente construída anexa ó despacho do almacén, controlábase todo o proceso de

producción e ós operarios-as. Xeralmente os traballos máis duros e penosos recaían nas mulleres.

Por tanto cabe reseñar que a funcionalidade das naves dedicadas á salgazón, obedecían ó concepto global de factoría que por aqueles tempos xa se aplicaba en Cataluña.

Os fomentadores cimentaron parte do seu éxito económico na súa habilidade comercial á hora de proverse da sardiña. Ademais cabe reseñar que a maior parte das industrias radicáronse en solares aforados pola nobreza ou o clero, pezas

básicas no organigrama da sociedade que por entón existía. Por todo iso posuían unha tendencia a asegurarse os subministros mediante contratos e pactos, onde se mesturaba a concesión de solares co subministro sen cargo dos produtos manufacturados.

Estes pactos incluían todo tipo de bens pero sobre todo os concernentes a terreos ou medios de transporte marítimo terrestres.

Fronte ó empobrecemento do campesiñado galego, que emigraba á sega de Castela e Extremadura, os cataláns que chegaron aviaron fórmulas de comercio e abriron futuros, establecéronse en areais comunais ou aforaban os pertencentes ó clero e señorío, alzaban o galpón vivenda, abrían lagares, habilitaban alfolíns rigorosamente

Salgazón de Moreiras

decantación, evacuando a auga sobrannte por un sumidoiro lateral, e almacenando o saín nun depósito agregado para tal fin.

Tanto a graxa como o saín tiñan un valor económico que os fomentadores non se permitían menosprezar.

Á sombra, na ala meridional do almacén, ordenábanse os lagares, ou pilos, conxunto de depósitos en número variable de oito a dezaseis tamén realizados en obra de cantería; as súas dimensións nos edificios máis antigos eran moi grandes (2, 50 de lado por 1,50 de profundidade aproximadamente) nun volume que roldaba os 3,45 metros cúbicos o que nos permitía o almacenamento dunhas duascenas mil sardiñas por lagar, cálculo aproximado que constaba nas documentacións da época.

Os depósitos recubríanse con táboas de madeira

CASA FUNDADA EN 1.931

Habitaciones con baño
y televisión

Teléfonos: 986 731 187
630 402 208 - 986 733 007

María Aquino

HOTEL

C./ Pablo Iglesias, 26
36980 O Grove
(Pontevedra)

LOLY MASCATO REY

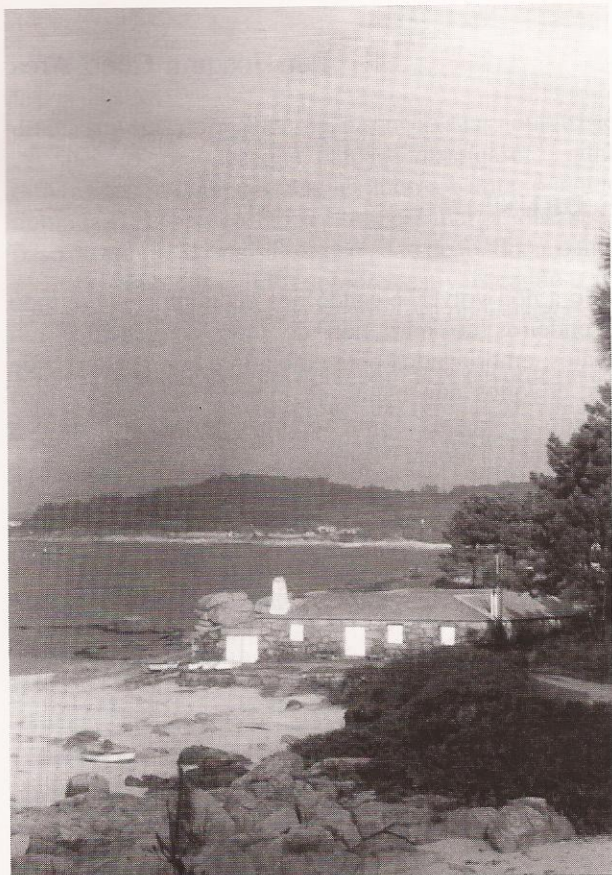
Restaurante - Pizzería

María Aquino

Especialidad en cocina típica Italiana
RISOTTO AI FRUTTI DI MARE
PENNE ALL'ASTICE
OSSI - BUCHI MILANESE

Teléf.: 986 731 187
C./ Pablo Iglesias, 26
36980 O GROVE (Pontevedra)

Salgazón de "A Barcela"

controlados, pois por aquel entón o sal valía o que o ouro, e poñíanse sen transición a comerciar. Ós seus almacéns chegaban as sardiñas do xeito en pequenas dornas, salgábanas, envarillaban e prensaban en cascos, para logo exportar a Francia, Italia, Alemania, ...

Creándose o comercio enlatado cara o ano 1.879 polos Goday, estes posuían un antigo salgazón no esteiro de O Grove e na Illa de Arousa.

Ó tempo que aumentaban as súas riquezas, os cataláns dos salgazóns pasaron a armadores e pilotos dos seus propios barcos, chegando a negociar con medio mundo e dando a coñecer a sardiña galega, os escabeches e os millos por tódolos continentes: Cardiff, a India, América, Escandinavia, ... De aquí partiu a moderna industria conserveira galega a partir de mediados do século XVIII; os comerciantes cataláns revolucionaron a tradicional industria do salgazón, dotando a varias vilas mariñeiras das infraestruturas mínimas e de núcleos pre-industriais, nas que estas especialidades orixinan parte do despegue económico social desde século.

Machos para o eixo de prensado

RESTAURANTE

PINAREJO

Especialidad en **PESCADOS** y **CARNES** a la **BRASA**
MARISCOS frescos y excelente **TERNERA GALLEGA**

Contamos con un amplio comedor ideal para Bautizos,
Primeras Comuniones, Comidas de Empresa...

Carretera de la Lanzada, Noalla, Sanxenxo - Teléf.: 986 745 670

ASADOR